

การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวต่อพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์
การรักษาของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน อำเภอบ้านหม้อ จังหวัดสระบุรี

นางกนกวรรณ กัญญาสาย

โครงการศึกษาอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช

คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF USING FAMILY PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON MEDICATION
ADHERENCE BEHAVIORS OF SCHIZOPHRENIC PATIENT IN COMMUNITY,
BANMOH DISTRICT, SARABURI PROVINCE

Mrs. Kanokwan Kunyasai

An Independence Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the degree of Master of Nursing Science in Mental Health and Psychiatric Nursing

Faculty of nursing

Chulalongkorn University

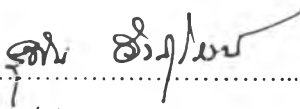
Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

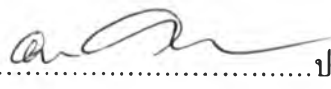
522421

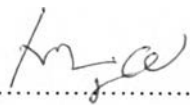
หัวข้อโครงการศึกษาอิสระ	การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวต่อ พฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษาของผู้ป่วยจิตเภท ในชุมชน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
โดย	นางกนกวรรณ กันขาสาย
สาขาวิชา	การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ

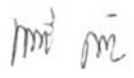
คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นำโครงการศึกษาอิสระ
ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

..... คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ร้อยคำรเวจเอกหญิง ดร. ยุพิน อังสุโรจน์)

คณะกรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. อรพรรณ ลีอนุชวัชชัย)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการศึกษาอิสระ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(นางเพชร ดันธสายบัว)

กนกวรรณ กันยาสาข : การศึกษาการใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวต่อพฤติกรรม
การใช้ยาตามเกณฑ์การรักษาของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
(A STUDY OF USING FAMILY PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON
MEDICATION ADHERENCE BEHAVIORS OF SCHIZOPHRENIC PATIENT IN
COMMUNITY, BANMOH DISTRICT, SARABURI PROVINCE) อ.ที่ปรึกษา :
ผศ. ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ, 132 หน้า.

การศึกษานี้เป็นการดำเนินโครงการศึกษาอิสระ มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ
พฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษาของผู้ป่วยจิตเภทในชุมชน อำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี
ก่อนและหลังเข้าร่วมโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว กลุ่มตัวอย่างคือครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท
ในชุมชนเขตอำเภอบ้านหมอ จังหวัดสระบุรี ซึ่งได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจงตามคุณสมบัติที่
กำหนดไว้ จำนวน 20 ครอบครัว เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษา
ครอบครัวซึ่งได้พัฒนามาจากจิราพร รักการ (2549) ตามแนวคิดของ Anderson, Hogarty & Reiss
(1980) ประกอบด้วย 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) การสร้างความสัมพันธ์กับครอบครัว (joining) 2) การให้
ความรู้ครอบครัวเกี่ยวกับการเจ็บป่วยทางจิต (family education) 3) การฝึกทักษะในการแก้ปัญหา
(problem solving skills) 4) การพัฒนาทักษะการเผชิญความเครียด (coping skills) และ 5) การ
ค้นหาแหล่งสนับสนุนทางสังคม (social support) เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัด
พฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ซึ่งเครื่องมือทุกชุดได้รับการตรวจสอบความตรงตาม
เนื้อหาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน โดยแบบวัดพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษาของ
ผู้ป่วยจิตเภท มีค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค เท่ากับ .83 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้
สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ
เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ก่อนและหลังดำเนิน
โครงการโดยใช้สถิติทดสอบที (Dependent t-test)

ผลการศึกษาที่สำคัญ สรุปได้ดังนี้

พฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ของผู้ป่วยจิตเภท หลังการใช้โปรแกรมการสอน
สุขภาพจิตศึกษาครอบครัวดีขึ้นกว่าก่อนใช้โปรแกรมการสอนสุขภาพจิตศึกษาครอบครัวอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($\bar{X} = 50.45$, S.D. = 4.77 และ $\bar{X} = 61.30$, S.D. = 3.27 ตามลำดับ,
 $t = -14.57$)

สาขาวิชา.....การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช..... ลายมือชื่อนิสิต.....
ปีการศึกษา.....2552..... ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษา.....

5177801636 : MAJOR MENTAL HEALTH AND PSYCHIATRIC NURSING

KEYWORD: FAMILY PSYCHOEDUCATION/MEDICATION ADHERENCE

BEHAVIORS/ SCHIZOPHRENIC PATIENT IN COMMUNITY/ CAREGIVER

KANOKWAN KUNYASAI : A STUDY OF USING FAMILY

PSYCHOEDUCATION PROGRAM ON MEDICATION ADHERENCE

BEHAVIORS OF SCHIZOPHRENIC PATIENT IN COMMUNITY, BANMOH

DISTRICT, SARABURI PROVINCE.

ADVISOR: ASST. PROF. PENPAKTR UTHIS, Ph.D., 132 pp.

The purpose of this study was to compare medication adherence behaviors of schizophrenic patients in community, Banmoh district, Saraburi province, before and after the utilization of family psychoeducation program. A purposive sample of 20 family of schizophrenic patients from the responsible area Banmoh district, Saraburi province, of who met the inclusion criteria were recruited. The instrument utilized in this study was a family psychoeducation program which was developed by Jiraporn Rakkarn (2549) based on Anderson's psychoeducation concept (1980). The program consisted of 5 activities: 1) joining; 2)family education; 3) problem solving skills; 4) coping skills; and 5)social support. Data collection instruments was the medication adherence scale. All instruments were examined for content validity by 3 experts. The Chronbach Alpha coefficient reliability of the medication adherence scale was 0.83. Paired t- test was used in data analysis.

Major findings were as follows :

Medication adherence behaviors of patients with schizophrenia in community after using the family psychoeducation program was significantly higher than that before using such program, at the p .05 level (\bar{X} = 50.45, S.D.= 4.77 and \bar{X} = 61.30, S.D.= 3.27 respectively, t=-14.57).

Field of Study :Mental Health and Psychiatric Nursing...

Student's Signature : *Kanokwan kunyasai*

Academic Year :2009.....

Advisor's Signature : *Penpaktr Uthis*

กิตติกรรมประกาศ

โครงการศึกษาอิสระฉบับนี้เป็นประสบการณ์การศึกษาที่สำคัญยิ่งทางการศึกษาซึ่งสำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญพักตร์ อุทิศ อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ซึ่งให้คำแนะนำและชี้แนะให้ผู้ศึกษาได้เกิดการเรียนรู้พร้อมทั้งทุ่มเท เสียสละเวลา ตลอดจนเป็นกำลังใจให้การศึกษาดำเนินไปจนสำเร็จลุล่วงตามเวลาที่กำหนด ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งในความเอื้ออาทรที่อาจารย์มีให้และขอกราบขอบพระคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อรพรรณ ลีอนุชวณิชช์ ประธานสอบโครงการศึกษาอิสระที่มีความเมตตาอย่างยิ่งแก่ลูกศิษย์ทุกคน และอาจารย์เพชร คันทสายบัว กรรมการสอบโครงการศึกษาอิสระ ที่กรุณาให้คำแนะนำให้โครงการศึกษาอิสระนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมทั้งคณาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่านที่ให้ความรู้และคำแนะนำรวมทั้งให้กำลังใจเสมอมา

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ ขอขอบคุณ กรมสุขภาพจิตที่สนับสนุนทุนการศึกษาจนจบหลักสูตร ขอขอบคุณผู้อำนวยการ โรงพยาบาลบ้านหม้อ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลบ้านหม้อทุกท่าน ที่ให้โอกาสศึกษาและอำนวยความสะดวกในการศึกษาครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของข้าพเจ้าทุกท่าน ที่เข้าใจ ห่วงใยเป็นกำลังใจ คอยสนับสนุนทุนทรัพย์และช่วยเหลือทุกๆด้าน เพื่อให้การศึกษาสำเร็จลุล่วงเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คุณนุชนางค์ อินทรพิบูลย์ สำหรับทุกกำลังใจและ น้ำใจที่มีให้กันเสมอมา

ท้ายนี้ ขอขอบคุณ พี่ๆ เพื่อนๆ และน้องๆ คณะพยาบาลศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่คอยช่วยเหลือแนะนำ ให้กำลังใจ และ ความปรารถนาดีที่มีให้แก่กันและกัน และคุณค่าอันเกิดจากโครงการศึกษาอิสระฉบับนี้ ขอมอบให้แก่ผู้ป่วย ผู้ดูแล และครอบครัวผู้ป่วยจิตเภท ทุกๆท่าน ให้มีความสุขกายและสุขภาพใจที่เข้มแข็งตลอดไป

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามโครงการศึกษาอิสระ.....	5
แนวเหตุผลและสมมติฐานโครงการศึกษาอิสระ.....	5
ขอบเขตการศึกษา.....	9
คำจำกัดความที่ใช้ในการศึกษา.....	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา.....	12
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	44
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	44
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	46
การดำเนินการโครงการศึกษาอิสระ.....	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	73
5 สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	82
รายการอ้างอิง.....	96
ภาคผนวก.....	105
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	106
ภาคผนวก ข สถิติที่ใช้ในการศึกษา.....	108
ภาคผนวก ค ใบยินยอมของประชากรตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการศึกษา.....	113
ภาคผนวก ง ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	116
ประวัติผู้เขียนโครงการศึกษาอิสระ.....	132

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	คะแนนความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติตนของผู้ป่วยจิตเภทและความรู้ในการดูแลของผู้ดูแลและสมาชิกในครอบครัวหลังได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	71
2	จำนวนและร้อยละของผู้ป่วยจิตเภทที่ได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว จำแนกตาม ข้อมูลส่วนบุคคล.....	74
3	จำนวนและร้อยละของผู้ดูแลที่ได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล.....	75
4	เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ของผู้ป่วยจิตเภทโดยรวมและจำแนกรายด้านก่อนและหลังได้รับโปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	77
5	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ด้านการใช้ยาตามแผนการรักษา รายชื่อ ก่อนและหลังการได้รับโปรแกรมสุขภาพจิต ศึกษาครอบครัว.....	79
6	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกรรมการใช้ยาตามเกณฑ์การรักษา ด้านความสามารถในการสังเกตและจัดการกับอาการจากฤทธิ์ข้างเคียงของ ยารายชื่อ ก่อนและหลัง การใช้โปรแกรมสุขภาพจิตศึกษาครอบครัว.....	80